

Herenboeren Rotterdam: De toekomst in eigen hand

Consumenten worden aangemoedigd om de voedselproductie en -consumptie als een normloos gebeuren te zien – Michiel Korthals in zijn boek Goed Eten: Filosofie van voeding en landbouw (2019, 353)

Vooruitblik in de toekomst

“Hier komt de fruitboomgaard met de kippen caravan”, aldus gids Margot tegen een groep van tien potentiële Herenboeren. Ze wijst naar een grasveld geflankeerd door enerzijds een rij bomen en anderzijds een spoorlijn. We zijn in het natuurgebied ‘Vlinderstrik’ in Berkel en Rodenrijs, nog net binnen de gemeentegrenzen van Rotterdam. “Hier komen peren, appels, pruimen en notenbomen, zoals hazelnoot”, maakt zij ons lekker met de toekomstplannen van de boerderij. “En kersen? Kersenfan!” roept een van de deelnemers van achteruit de groep. Hangend op onze fiets luisteren we naar Margot die uitlegt dat de kippen de boomgaard zullen verzorgen door wormen en insecten die het fruit zouden kunnen aantasten, uit de grond te pikken. Zo krijgen de kippen ruimte, worden zij gevoed, de vruchten beschermd, en de grond omgewoeld.

Het is één van de vijf uitzichtpunten waar we stoppen in onze fietstocht rondom de twintig hectare grote toekomstige Herenboerderij. Aan de hand van Margot’s levendige presentatie visualiseren we bij een volgende stop hoe akkers het gebied achter een vervallen hek zullen gaan vullen. “Hier kunnen jullie over een jaar courgettes plukken”, enthousiasmeert zij twee kinderen in een bakfiets. Een andere deelnemer wordt eruit gepikt wanneer het gaat over citroenen: “voor jouw limoncello”.

Nu nog verouderd, straks vernieuwend.

Hereniging van burger en voeding

‘Samen Duurzaam Voedsel Produceren’ is de slogan van Herenboeren Nederland, een krachtzin die Pieter tijdens zijn presentatie op de informatieve *huiskamersessie* later op de avond nog maar eens benadrukt. Dat de Herenboerderij draait om ‘voedsel produceren’ mag voor zich spreken, maar achter de termen ‘samen’ en ‘duurzaam’ schuilt de ideologie van het project. Met de opzet als coöperatie en (buiten de keuze voor vlees of vegetarisch) geen onderlinge verschillen in de wekelijkse afname, is het

Pieter legt tijdens de 'huiskamersessie' aan geïnteresseerden uit wat Herenboeren precies inhoudt.

de bedoeling dat er een non-hiërarchische gemeenschap ontstaat tussen tweehonderd deelnemende huishoudens. Daarnaast bouwt Herenboeren op een landbouwprincipe dat biodiversiteit en natuurinclusiviteit nastreeft. Dit wordt nog eens benadrukt wanneer Pieter een vraag beantwoordt over de betekenis van ‘predatiekosten’ op de begroting. Uit de ervaringen van de pionier-Herenboerderij in Boxtel bleek dat vossen nog wel eens een kip

willen afsnoepen van de boerderij. Er werd nagedacht over een manier waarop dit kon worden opgelost zonder dat het ten koste zou gaan van de vos. Wat bleek, vossen leven in individuele territoria, wat betekent dat de betreffende vos als tegenprestatie het gebied van haar soortgenoten zal ontzien. De predatiekosten zijn de kosten voor het delen van de kippenren met de vos als extra mond. Een andere mogelijkheid is het nemen van ganzen, dusdanig sterk gevoegelde dat een vos zich niet snel aan een kippenjacht zal wagen.

Om het innovatieve karakter van dit project te begrijpen, moeten we uitzoomen naar het grotere plaatje. De hedendaagse landbouw wordt gedicteerd door multinationals, die een wereldwijd verspreide voedselketen gebruiken voor winstmaximalisatie. Dat dit zorgt voor uitbuiting van boeren en uitputting van de aarde wordt voor steeds meer mensen duidelijk. Wat minder vaak wordt benoemd is dat het industriële voedselsysteem leidt tot verlies van kennis over hoe voedsel geproduceerd wordt, en concentratie van de landbouwgrond tot een handvol machtige corporaties. De quote

Wat zien zij? Het huidige overwoekerde landschap, of hun toekomstige boerderij?

bovenaan deze blog komt uit een boek van filosoof Michiel Korthals. In dit boek gaat hij in op de problematiek rondom ons hedendaagse voedselsysteem. Één van zijn conclusies is dat we in Nederland (en andere Westerse landen) *vervreemd* zijn geraakt van voeding. Waar komt het vandaan? Hoe wordt het gemaakt? Hoe smaakt het? Wie maakt het? Wanneer je niet weet hoe voedsel ontstaat, en überhaupt geen plek hebt om voedsel te produceren, word je afhankelijk van de partijen die dat wel hebben. Zo lang deze partijen het juiste met jou en de wereld voorhebben is dat geen probleem, maar wat als dat niet zo is? Het is dan ook niet verwonderlijk dat dit thema, onafhankelijkheid, een terugkerend thema is wanneer het over de beweegredenen van deelnemers gaat. Zo vertelt één van de fietsers van vandaag, Paul, dat hij reeds onafhankelijk is in zijn energievoorziening en Herenboeren als een kans ziet om ook op gebied van voedselvoorziening zijn eigen keuzes te kunnen maken.

Culturele omslag: Van ik- naar wij-denken

In de supermarkt worden we doodgegooid met labels van Beter Leven, Fair Trade, Rainforest Alliance, en noem maar op. Hiermee krijgt de consument de indruk invloed uit te oefenen op het voedselsysteem, wat in bepaalde mate ook ongetwijfeld het geval is. Tegelijkertijd is het bestaan van deze labels schrijnend. De burger moet extra betalen voor het nastreven van waarden die vanzelfsprekend zouden moeten zijn. Pijnlijk maar waar: In het huidige voedselsysteem zijn zij de uitzondering, niet de norm. Herenboeren biedt de bewuste maar machteloze consument de kans om zich als onafhankelijke burger te ontwikkelen. In plaats van de keuze voor de beste (of minst slechte?) optie uit de schappen van de supermarkt, nemen deze burgers het heft in handen en bepalen op basis van hun eigen normen hoe voedsel wordt geproduceerd.

Spannend moment: Inschrijven of toch nog even afwachten?

Herenboeren is een maatschappelijk experiment door vernieuwende samenwerkingen tussen natuurorganisaties, burgers en de overheid. Maar belangrijker nog, het is een sociaal-cultureel experiment: Wat gebeurt er als tweehonderd huishoudens gezamenlijk de eindverantwoordelijkheid krijgen over hun eigen voedselsysteem? Herenboeren is boven alles een test voor de verwerende consument die geconfronteerd wordt met de realiteit van concessies moeten doen ten goede van de gemeenschap en gedwongen wordt zich aan te passen aan de wetten van de natuur wanneer de zoveelste kool zich aandient en teelt van tomaten niet mogelijk blijkt. In andere woorden: Hoe rekbaar is de solidariteit van het individu ten opzichte van de gemeenschap en de natuur? Wanneer tijdens de informatieavond de aannemelijke situatie van productoverschot ter sprake komt, dient zich de eerste ruimdenker al aan: "Ik kan ze drogen zodat ze langer houdbaar blijven". Een alternatieve toekomst ontstaat niet door af te wachten, die creëer je zelf.